

Aspecte literare reflectate în periodical *Flacăra* (iulie - decembrie 1979)

Literary aspects reflected in the periodical *Flacăra* (July - December 1979)

Asist. univ. dr. Elena IANCU

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Abstract: The paper analyses aspects of literature works as presented in article published in the periodical „*Flacăra*” (July - December 1979)¹, one of the propagandistic instrument of the Romanian Communist Party. The *Flacăra* newspaper includes a series of articles that highlight the folding of certain authors and their vision regarding the dogma of the communist regime, the periodical representing a strong factor of influence among the general public.

Keywords: literature, communism, press, 1979.

George Arion, în numărul 27, 1256, din data de 5 iulie, atacă vehement lucrarea lui Gheorghe Grigurcu, *Poeți români de zi*, apărută la Editura „Cartea românească”, considerând-o *O carte mincinoasă*, „nocivă”, ce „infestază” climatul literar prin conținutul său, făcând trimitere la defăimarea nejustificată a unor autori precum: Nichita Stănescu, Grigore Hagiu, Cezar Baltazar, Constanța Buzea, Ana Blandiana, Marin Sorescu și a multor alora. Cornel Moraru prezintă elogios volumul lui Ștefan Aug. Doinaș, *Hesperia*, conchizând că „poetul a renunțat se pare definitiv la subiect și anecdotă în favoarea lirismului” autentic. Sub titlul *Note răzlețe*, în cadrul rubricii *Jurnal mexican* [69], Octavian Paler publică alte cinci fragmente din însemnările sale de călătorie.

Adrian Dohotareu scrie *Despre frumoasa carieră a unei piese*, în nr. 28, 1257 din 12 iulie, prezentând montarea la Teatrul Mic a operei Ecaterinei Oproiu, *Nu sunt Turnul Eiffel*. Deși apreciază creația teatrală și spectacolul, în regia Cătălinei Buzoianu, cronicarul atrage atenția și asupra unui aspect, „general”: „pare că autorii vor să spună prea mult într-un spectacol, să epuizeze toate problemele lumii în care trăim. Ceea ce e imposibil”. George Mareș analizează succint volumul lui Fănuș Neagu, *Cartea cu prieteni*, ce îi pare că, de fapt, „trasează câteva din reperele sufletului uriaș” al autorului însuși. Octavian Paler meditează asupra *Cărților de călătorie*, notând: „Cunosc la noi destule cărți care prefac geografia în nisip, după cum cunosc și cărți de autentică valoare literară”. Cele din urmă „nu se supun călătoriei, ci încearcă să-i supraviețuiască. Nu depind de călătorie, ci de călător. Nu sunt o anexă a itinerariului, ci rațiunea lui, reamintindu-ne că labirintul este, în primul rând, o problemă a noastră, nu a arheologiei”.

Piesa lui Ion Coja, *Credință*, montată la Teatrul de stat din Constanța este considerată de Ioan Alexandru în nr 29, 1258 din data de 19 iulie, ca aparținând *Teatrului politic*, sesizând „o profundă lecție de patriotism adevărat, susținut de patosul firesc al evenimentelor și convingerilor ferme în demnitatea și măreția tănuită a ființei noastre naționale, mărturisite de oameni intrați pentru totdeauna în conștiința noastră istorică, precum Kogălniceanu, Maiorescu, Brătianu, Rosetti, Ghica, Bărnăușiu”. Aceeași operă transpusă scenic, *Credință*, a lui Ion Coja, se constituie, în viziunea lui Adrian Dohotaru într-*Un spectacol document*. Cu toate acestea, punctează că „la lectură, piesa este mult mai interesantă și mai fertilă în soluții de reprezentare” decât s-a dovedit la Teatrul din Constanța. George Arion scrie apreciativ despre activitatea literară a lui Virgil Teodorescu, prezentând și ultimul volum pe care autorul îl semnează, *Legea gravitației*, „care ni-l înfățișează la fel de credincios unei arte poetice neîncorsetate de niciun fel de prejudecăți”. Pentru a întâmpina apariția volumului *Scriitori români de azi* [I], al lui Eugen Simion, Șerban Cioculescu propune un dialog expresiv între un Învățăcel și Eudoxiu, tema discuției fiind evidentă în titlul dat acestui „joc textual și critic”, *O veritabilă frescă a literaturii contemporane*. Ov. S. Crohmălniceanu consideră *Scriitori români de*

¹ A se vedea și volumele *Cronologia vieții literare. Perioada postbelică 1979 - XXV A – B*, Eugen Simion (coord.), ed. Muzeul Literaturii Române, București, 2020.

azi *O faptă critică de seamă*, menționând că: „lucrarea a izbutit să intereseze nu numai pe confracții curioși să afle cum sunt tratați ei sau amicii lor personali, ci s-a impus ca imaginea cea mai corespunzătoare și judicioasă, până azi, a literaturii noastre de după 23 august 1944”.

Prezentând succint volumul lui Teodor Bulza, *Iulie*, în numărul 30, 1259 din 26 iulie, George Arion conchide că „destinul lui de prozator merită, fără nicio îndoială, să fie urmărit cu cea mai deplină încredere”. „Timpul va decide sau va fi decis...”.

George Arion recenzează romanul Danei Dumitru, *Întoarcerea lui Pascal*, apărut la Editura „Junimea” în numărul 31, 1260 din data de 2 august. Acțiunea se petrece în anii 1950, autorul menționând că „de la analiza minuțioasă a unor drame intime se trece cu tot mai mult curaj la profilarea unor tablouri sociale cuprinzătoare. [...] Scriitoarea prezintă eroi devitalizați, crescuți în puf și, de aceea, extrem de fragili în orice confruntare”. În cadrul rubricii *Amintiri*, Șerban Cioculescu rememorează *Periphiile universitare*, inclusiv momentul întâlnirii cu profesorul Constantin Balmuș, ce i-a spus: „Ei, domnule Cioculescu, ce aștepți? Vino la noi, la catedra de Literatură română modernă [...] Călinescu se mută aici, la București. Te dorim cu toții, hotărăște-te”.

George Arion, în numărul 32, 1261 din data de 9 august, reproduce dialogul purtat cu Horia Lovinescu, dramaturgul afirmând că 1979 a fost „*Un an admirabil pentru teatrul românesc*”, făcând referiri și la unele dintre piesele sale [*Oaspetele în fapt de seară, Citadela sfărâmată* – „nu știu în ce măsură se echilibrează exact valoarea ei de document al unei epoci cu valoarea ei estetică. Am vaga senzație că latura de document prevalează. M-ar amuza s-o revăd peste treizeci de ani. Dar asta e o utopie.” ș.a.]. În cadrul rubricii *Amintiri*, în articolul *Supărarea „divinului” Mateiu*, Șerban Cioculescu reproduce scrisoarea „inedită” adresată de acesta fiicei lui Zarifopol, prin care solicită returnarea a trei piese în manuscris, pe care i le înmânase tatălui, și în care își exprimă nemulțumirea în raport cu edituri și cu „oameni ai vremii”. A. Iozefini publică un fragment din volumul *Șmecheria mea e cîntecul [Memoriile unui scamator]*, în curs de apariție la Editura „Junimea”, secvența fiind intitulată *Pecingul-orbul*.

Virgil Candrea anunță apariția volumului semnat de Nicolae Iorga, *O luptă literară, într-o ediție excepțională*, îngrijit de Valeriu și de Sanda Râpeanu, articolele și cronicile din „Sămănătorul”, publicate până în 1906, fiind completate „cu cvasitotalitatea textelor rămase netipărite” în paginile revistei, dar fiind însoțite de un studiu introductiv, de note și de comentarii „laborioase”, „întocmite cu acribia cunoscută” a criticului Râpeanu în numărul 33, 1262 din 16 august. În articolul *Poezie și modestie*, Nicolae Stoian scrie „cu speranță în viitor” despre volumele de început ale lui Gabriel Chifu [*Sălaș de inimă și Real eruptiv*] și despre cel de debut al lui Florea Burtan, *Flaut pe răni*, cel din urmă câștigând concursul de poezie organizat de Editura „Cartea românească”. În același număr, Ion Larian Postolache reproduce în coloanele publicației *Un manuscris arghegian, Vînatul de toamnă*, textul în proză fiind păstrat, de-a lungul timpului ce a trecut, de profesorul Mircea Alifanti.

George Arion recenzează volumul *Cu microfonul dincoace și dincolo de Styx*, semnat de prozatorul și dramaturgul Vasile Rebreanu și de poetul Miron Scorobete, ce însumează convorbiri pe care le-au purtat cu 20 de oameni de știință și cultură. Astfel, în numărul 34, 1263 din 23 august al periodicului, notează că. „Ion Agârbiceanu, Ion Baci, Eugen Barbu, Lucian Blaga, Alexandru Căprariu, Constantin Daicoviciu, Iosif Constantin Drăgan, Victor Eftimiu, Dumitru Ghișe, Veturia Goga, Létay Lajos, Ștefan Pascu, Francisc Păcurariu, D. R. Popescu, Marin Preda, Aurel Rău, D. D. Roșca, Zaharia Stancu, Maria Țuculescu, Ion Vlad transformă interviurile pe care le acordă în luări de poziție ferme față de evenimentele petrecute pe meleagurile noastre sau în alte colțuri ale planetei. [...] Fiecare pagină din carte dovedește că niciuna din persoanele abordate nu a rămas un spectator în epocă, martor pasiv și indiferent la tumultul istoriei”.

George Arion prezintă volumul lui Vintilă Corbul și al lui Eugen Burada, *Uragan asupra Europei*, în care acțiunea la care participă personajele se desfășoară pe mai multe state „de pe continentul nostru”, înfățișând „relațiile dintre marile puteri, precum și tentativele popoarelor mici de a scăpa de sub tutela impusă cu forța. Pagini aparte sunt consacrate eforturilor României de a înlătura suzeranitatea otomană”. Cu toate acestea, „paginile acestei scrieri hibride par desprinse din romane de aventuri, de spionaj, de dragoste, istorice, politice, de moravuri, fără a reuși să se îmbine în mod armonios”, în numărul 35, 1264 din 30 august.

George Arion prezintă romanul lui Platon Pardău, *Scrisori imperiale*. Dacă în calitate de poet „nu a reușit să se impună în conștiința cititorilor”, ca prozator se remarcă, mai ales, pentru că „joaca personajelor sale «de-a istoria» îi prilejuiește nu numai reflecții hâtre, ci și altele pline de gravitate”. Astfel, autorul este, în viziunea lui Arion, „un model de împlinire spectaculoasă a destinului unui scriitor”, în numărul 36, 1265 din 6 septembrie.

În numărul 37, 1266 din data de 13 septembrie, Șerban Cioculescu, în rubrica *Amintiri*, scrie despre *Dinu Nicodîn*, insistând însă asupra personalității lui Perpessicius și asupra volumelor 9 și 10 ale Operelor acestuia, ce i-au fost înmânate, după ce au apărut la Editura „Minerva”, de către Dumitru D. Panaitescu, afirmând: „Să ne bucurăm că avem la îndemână pentru a citi sau a reciti cu aceeași plăcere un bloc de *Mențiuni critice* din anii 1940-1942 și, în continuare, 1942-1944”.

George Arion prezintă volumul lui Valeriu Râpeanu, *Cultură și istorie* în paginile publicației 38, 1267 din 20 septembrie. Pe lângă paginile „închinat” lui N. Iorga, recenzentul le apreciază și pe cele ce îi vizează pe Goga, pe Sadoveanu, pe Victor Eftimiu, nu fără nu a accentua radiografierea fină a fenomenului teatral românesc de către Râpeanu și conchizând că opera acestuia reprezintă „o temeinică lucrare de istorie și critică literară”. Ov. S. Crohmălniceanu analizează critic *Istoria literaturii române* [Ed. Acad. R.S.R., 1979]. Accentuând aplicarea „criteriului valorilor autentice literare”, a unor „reper universale”, punctează „absența perspectivei istorice”, „mai supărătoare în capitolul final, consacrat literaturii după 23 august 1944”. „Complexitatea criteriilor nu se cade să neglijeze necesitatea asigurării viziunii unitare într-o asemenea lucrare. Puncte de vedere diferite, mă rog, chiar contrazicătoare însă, într-o operă realizată prin colaborare e greu de conceput”. Deși apreciază efortul și caracterul „util” al lucrării, conchide, exprimându-și aceeași opinie, că ar fi fost mult mai „bine realizată [...], dacă în rândul colectivului de autori criteriile călăuzitoare erau mai limpezi și funcționa încă unul nepomenit până acum, dar indispensabil: renunțarea la contribuțiile «improvizate» și înlocuirea lor cu altele corespunzătoare”.

Adrian Dohotaru prezintă elogios volumul de versuri al lui Ion Țugui, *Inițiere și elogiu*, părându-i-se „ciudat cum această carte, apărută cu multe luni în urmă, a trecut pe lângă atenția marilor noștri critici și riscă să rămână în umbra înteesului general”, în numărul 39, 1268 din 27 septembrie. Necredința poetului în „sfârșitul omului” i se pare „excepțională”.

Recenzând volumul lui Ion Dodu Bălan, *Constelații diurne*, cu șapte diviziuni [*Cetatea cuvântului; Omul nou – o rațiune despovărată de prejudecăți; Cultura socialistă – o viziune proprie a timpului nostru; Comori neprețuite de idei înalte; Spațiul lecturii; măști și chipuri. Tablete de cronicar pentru introducerea elevilor în spectacol; Peisaj liric*], în care sunt interpretați autori români sau europeni [Alecsandri, I. L. Caragiale, Blaga, Camil Petrescu, Mihail Sebastian, Corneille, Racine, Goethe, Schiller, Hugo, Goldoni ș.a.], concluzionând că este „un excelent reprezentant al criticii noastre militante”. Romul Munteanu scrie despre un *Pretext despre dicționarul cronologic al literaturii române*, referindu-se la cel apărut la Editura științifică și enciclopedică [Buc., 1979; colab. Mihai Moraru, Mircea Anghelescu, Dorina Grăsoiu, Despina Spireanu, Emil Manu, Nicolae Mecu, I. Opreșan]. În numărul 40, 1269 din data de 4 octombrie, analizând lucrarea, își exprimă depreciera față de lipsa de rigurozitate științifică a acesteia, menționând, printre altele, și „dureroasa precaritate” a limbajului utilizat, dar și „strălucita absență” a unor nume din viața literară actuală.

În numărul 41, 1270 din data de 11 octombrie, Dan Alexandru Condeescu prezintă cartea lui D. Micu, *G. Călinescu. Între Apollo și Dionysos*, afirmând, însă, tranșant, precum la nivelul întregului articol, că „eliberat de obsesii metodologice, D. Micu poate realiza cu siguranță un compendiu în care să restructureze partea estică a analizei, lucrare ce ar infirma, totodată, facila imagine clișeu cu care este etichetat acest apartef profesor și critic contemporan”.

Paul Dugneanu prezintă volumul de versuri al lui Al. Căprariu, *Marea autobiografie*, în numărul 42, 1271 din 18 octombrie, despre care notează că „este aventura unui spirit care își face din poezie o a doua natură. Al. Căprariu ne apare, cu excepția unor bucăți ocazionale [despre evenimente, personalități istorice etc.] un poet de mare înzestrare”. L.. Kalustian semnează articolul *Lilialul Gala Galaction*, rememorând clipe ce evidențiază personalitatea omului de litere și de cultură.

În numărul 43, 1272 din data de 25 octombrie, Dan Alexandru Condeescu recenzează apreciativ volumul de versuri al lui Ion Brad, *Războiul cunoașterii*, afirmând că, în ciuda unor „scăpări”, caretea se

impune „ca unul dintre evenimentele editoriale ale acestui an, plasându-și autorul la o râvnită maturitate, pe orbita de frunte a poeziei noastre de azi”. D. N. scrie despre premiul Nobel pentru literatură – 1979, acordat poetului grec Odysseus Elytis, atașând articolului trei poezii ale acestuia [*Din marea Egee, Vârsta amintirii pure și Trupul verii*], în traducerea lui Darie Novaceanu.

În cadrul rubricii speciale *Realitatea românească, temeiul acestor cărți* [nr. 44, 1273, 1 noiembrie], mai multe voci critice analizează volume ce evidențiază reflectarea socialului în sfera literară, dar nu numai. Astfel, Șerban Cioculescu, în *Reportaj și poezie*, scrie, cu precădere, despre, opera lirică a lui Ilie Purcaru, considerând că „își concurează confrății cu un superior dar al muzicalității”. În *Poezia delicateței dinamice*, Marian Popa abordează creația lui Adrian Dohotaru, apreciindu-i poezia ca fiind una „frumoasă și, uneori, foarte frumoasă”. În *Ironie și gravitate*, Petru Poantă face referire la „microromanul suav-caricatural”, *Eternitate locală*, al lui Eugen Secăleanu. Despre N. Grigore Mărășanu și ale sale trei volume, *Insula, Corabia de fosfor și Umbra fluviului*, scrie Pompiliu Marcea, în *Spațiul poetului*, afirmând că autorul „se cuvine să intre, fără complexe, în rândul poeților demni de interesul nostru”. Abordând *Bucuria cotidianului*, Ov. S. Crohmălniceanu prezintă activitatea literară a secretarului responsabil de redacție al revistei „Flacăra”, Tudor Octavian, pe care îl consideră un „prozator cu o notă foarte pregnantă și realizări, de pe acum, evidente”. În *Responsabilitatea cuvântului*, Valentin Silvestru scrie despre Nelu Ionescu, atât în sfera strict literară, cât și în arta teatrului și în critica spectacolelor vremii. În *Nostalgia clarului*, Eugen Simion analizează volumul de debut al lui Dumitru Eliade, *Roua de amiază*. Constantin Crișan, în *Discurs despre viață*, scrie despre volumul de debut al lui Horia Pătrașcu, *Întunericul și profesoara de pian*. Dan Zamfirescu „vede” *Realitatea în esența ei* în opera lui Ovidiu Ioanițoiaia, Lucian Raicu sesizează O tinerețe cuceritoare, în volumul de debut al lui Adi Cusin, *A fi*, iar M. Ungheanu observă *Aderența la social* în cărțile prozatorului Mihai Pelin, *Redactori și pianiști și Inaderență*.

Pe data de 8 noiembrie, în numărul 45, 1274, Șerban Cioculescu prezintă volumul de poezii al lui Nicolae Dragoș, *Îngândurat ca pietrele munților*, afirmând că lirica autorului „își asumă cu hotărâre dreptul ei la limpezime și luminozitate, la audiență și adeziune publică”. Pompiliu Marcea analizează succint poeziile cuprinse în cartea lui Valeriu Armeanu, *Neguțătorii de triluri*, conchizând că autorul „este, neîndoielnic, unul dintre cei mai talentați exponenți ai poeziei tinere”.

Adrian Păunescu publică poezia *Țara în casa țării*, în numărul 46, 1275, 18 noiembrie. Iată o strofă sugestivă: „Se strâng în el blândețea și protestul, / Toți obidiții se adună-n el, / Și el e Nicolae Ceaușescu, / Nou dătător de legi și de drapel”.

Valentin F. Mihăescu scrie despre versurile lui Ion Gheorghe, cuprinse în volumul *Proba logosului*, în numărul 47, 1276 din data de 25 noiembrie, considerând, în urma lecturii, că autorul „se înscrie, alături de puțini alții [cum sunt, pe alte coordonate, un Nichita Stănescu sau un Mircea Ivănescu], printre creatorii de limbaj poetic”.

Paul Dugneanu recenzează în numărul 48, 1277 din 29 noiembrie volumul lui Mircea Horia Simionescu, *Învățăture pentru delfin*, afirmând că această ultimă carte este „o încercare [reușită] de parodiare a unui gen din «regimul mimetic inferior» [Nothrop Frye]”, biografia fiind „romanțată și apologetică”. „În acest caz, subiectul rămâne în plan secund, importantă fiind verva satirică a romancierului, pentru că, deși sunt convocate toate procedeele cunoscute în prozele anterioare, acum, mi se pare mai accentuată observația morală și caracterologică. [...] Mircea Horia Simionescu este un umorist original [nu lipsit de pericolul facilității și al efectului imediat] atât în substanță, cât și ca procedee”.

În numărul 49, 1278 din 6 decembrie, Dan Alexandru Condeescu recenzează volumul de versuri al lui Cezar Ivănescu, *La Baaad*, considerând-o „cartea totală a unei experiențe poetice totale”. Sunt publicate, sub „supravegherea” lui Adrian Păunescu, poezii ale lui Valeriu Armeanu [*Treptat, treptat; Concesiuni; Mari umbre; Maria*], autor pe care îl prezintă ca pe „un strălucit poet tânăr mehedințean”.

În cadrul rubricii *Eveniment cultural* [nr. 50, 1279, 13 decembrie] Șerban Cioculescu anunță apariția *Dicționarului literaturii române de la origini la 1900*, publicat la Editura Academiei Republicii Socialiste România, despre care scrie elogios, înscriindu-l „printre cele mai folositoare instrumente de lucru ale tuturor celor ce se interesează îndeaproape de literatura noastră, la toate nivelurile ei”. □ George Arion prezintă cartea lui Gheorghe Azap, *Ețetera*, poeziile acestuia atrăgându-i atenția asupra „unui talent de

excepție”, mai ales că „nu are curajul să fie sentimental până la capăt. Ironia, șagălnicia îi salvează paginile de situația de a deveni lacrimogene”. Într-un prim articol, Romul Munteanu abordează creația lirică a lui *Dan Deșliu [sau drumul poeziei de la realism la onirism]*. Dacă începuturile autorului au fost „sinuoase”, de-a lungul timpului, „își descoperă afinități, dorințe nemărturisite încă, fapte mitologice demne de admirat”.

L.. Kalustian rememorează, în nr. 51, 1280 din data de 20 decembrie, momente petrecute alături de *Cezar Petrescu – omul*, inclusiv pe cele „de final”, diind „foarte legat de el”. Într-un al doilea articol, Romul Munteanu scrie tot despre *Dan Deșliu [sau drumul poeziei de la realism la onirism]*, afirmând că „printre fantasmale interioare, evidente” în versurile sale, pe care le reproduce în coloanele revistei, acesta „figurează și [sic!] fixația de a fi poet”. George Arion recenzează volumul de poezie al lui Ion Brad, *Ora întrebărilor*, apărut la Editura „Minerva”, cu o prefață „fină în disocieri” de Aurel Martin, pe care îl consideră „mărturia excepțională a unui autor ajuns la vârsta deplinei maturități”.

Lucian Raicu analizează volumul de poezii al Constanței Buzea, *Ploi de piatră*, în numărul 52, 1281 din data de 27 decembrie, sesizând în scriitură: „un talent bogat, o natură eminemant poetică, o înzestrare abundentă, revelate ca atare încă de la momentul debutului”, aceste particularități fiind „bine ținute în cumpănă și firesc autorizate de darurile unei depline maturități literare”. Ov. S. Crohmălniceanu anunță apariția „faimosului” *Jurnal* ținut de Mateiu I. Caragiale între 1927 și 1935. „Muzeul literaturii române” a făcut, astfel, prin publicare, *Un dar pentru „mateini”*. Contribuția susținută a lui Barbu Cioculescu, a lui Dumitru D. Panaitescu și a altora s-a concretizat într-o apariție de referință. Într-un al treilea articol, Romul Munteanu scrie despre creația lirică a lui *Dan Deșliu [sau drumul poeziei de la realism la onirism]*, considerând că „îl amenință doar uitarea”.

BIBLIOGRAFIE:

*** *Cronologia vieții literare. Perioada postbelică 1979 - XXV A – B*, Eugen Simion (coord.), ed. Muzeul Literaturii Române, București, 2020.

„Flacăra”, Anul XXVIII, 1979, Săptămânal editat de Frontul Uniunii Socialiste, nr. 1256, Format tipografic A ; 4/6 pagini; nu se precizează componența redacției.